

8
DISSERTATIO INAUGURALIS
PHILOSOPHICO - IVRIDICA

DE

1787, 2
A3
/

PRAESCRIPTIONIS

NATVRA, FVNDAMENTO, ET IVRE
IN STATV CIVILI;

QVAEDAM EXHIBENS

J. J. J.

QVAM

AVCTORITATE ET CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRO GRADV DOCTORIS V. I.

RITE CAPESSENDO

DIE XXXI JVLII MDCCLXXXVII.

PVBELICE DEFENDET

AVCTOR

SAMVEL FRID. DE LVTHARDT

HELVETO BERNAS.

GOETTINGAE,

TYPIS JOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.

V I R I S

ILLVSTTRIBVS AC PRAENOBILISSIMIS

D. D.

PAVLO FRIDER. AB OTTH

PRAEFECTO PATERNIACENSI

NEC NON

THEOPH. RVD. DE TSCHIFFELI

SVPREMI SENATVS BERNENSIS REIPVBLICAE

DVCENTVM VIRIS GRAVISSIMIS

PATRONIS ET FAVORIBVS

OPTIMIS INDVLGENTISSIMIS

QVA

DECET VENERATIONE CVLTVQVE

STVDIORVM SVORVM PRIMITIAS

D. O. C.

A V C T O R.

V I R I S

REVISTIVAS AC PRAEKOINENSIS

D. D.

PAULO FRIDER. AB OTTH

HABITO NATALITATE

REG. NOM.

THEOPH. RVD. DE ESCHENBELL

STREBENSIS RECTORIS

DEI ET ALII

PATRONIS ET FAVORIBVS

OPINIS INDVLTIONIS

CVR.

DECT. VERTICALE CANTONIS

STAVIONIS SVBIVM PRAESIDIIS

D. O. C.

V. C. T. E.

PRAEFAMEN.

Necessitate aliquod eruditionis specimen edendi co-
actus, in doctrinam de praescriptione mentem
conuerti, eamque tractare constitui. Immensis vero
de praescriptione romana et canonica scriptis, ab ha-
rum tractatione deterrito, magis philosophica arifit
methodus, quam ita instituendi voluntas mihi erat:
vt primum, explanata praescriptionis indole, et
fundamento iustitiaque eius ex nexu cum summo rei-
publicae fine probata, determinationes quasdam spe-
cialiores ederem, quatenus ex praescriptionis natura
et fine eas deducere licuisset. Hiscum instituta positua
ex potioribus legislationibus a) ducta, comparandi,
A ratio-

rationesque eorum consensus dissensusque ex statu rerum indicandi, animum tenui. Parua vero ingenii eruditionisque vis, cuiusque primi tentaminis difficultates, et in se materia difficilis, effecerunt, ut iam lapsum sit tempus in Academia degendi constitutum, antequam prima tractationis pars elaborationis finem attigit. Necessitate tamen aliquid edendi cum ductus sim, haec, indulgenter accipe quae sunt, fragmenta, B. L. et excusatum me tene, quando rude et indigestum tibi proponam opusculum. Vale et Faue.

a) Haec ratio, vnde in hac tractatione, nullas harum legum allegatas inuenias, quamuis in rerum natura principia quae continent, fundata sint.

DE
PRAESCRIPTIONE
TRACTATIO PHILOSOPHICO IVRIDICA.

SECTIO I.

Definitio et Indoles praescriptionis, eiusque species.

§ I.

Omnis de aliqua re quaestio, cum vana sit, re ipsa nondum determinata, ab eius definitione ortum ducere debet; cui studens principio, *praescriptionis a)* definitionem sensu generali, sic constituere placet; vt sit: *modus acquirendi ius quoddam alienum, ex non usu alterius amissum, ob possessionem per tempus definitum b)*, *continuatam c)*.

- a) Alios praescriptionis significatus tradit LAYTERBACH in collegio theoretico practico Tit. de praescript.
- b) Ex hac definitione intelligitur, nos de praescriptione immemoriali non loqui, quae plane alio nititur fundamento.
- c) Similis est nostrae, definitio quam edit JAC. RAVE in principiis vniuersae doctrinae de praescripticne Jenae 1766. § I. pag. I. cf. § 3. et § 7.

Qua ex definitione intelligitur, ad omnem praescriptionem requiri:

a) cum sit modus acquirendi, igiturque iura et obligationes constituentur et dealeantur a).

α) *Subiecta duo*, quorum intuitu iura et obligationes constituentur, et quidem

1) *Subiectum actuum*, quod praescribat, siue cui ius adquiratur et obligatio deleatur.

2) *Subiectum passivum*, contra quod praescriptio obtineat, siue cui extinguatur ius, et quod obligationem suscipiat.

Consequens exinde est: 1) Omnem praescriptionem augere patrimonium praescribentis, vel *affirmative*, quando aliquid ei accedat, quod antea eius non erat, vel *negative*, si vel iterum adquiratur, quod contra libertatem, ex reali siue personali obligatione debebatur, vel quod impediatur praescriptio, nequid ab eo discedat, quod alias discessisset b). 2) Omnem praescriptionem eodem modo minuere patrimonium eius contra quem obtinuit c).

β) *Obiectum* omni in praescriptione tamquam ius, vel in re, vel in rem, spectari potest, cui obligatio vel affirmativa vel negativa conveniat. Ius illud *alienum* esse debet, propria enim non acquiruntur. Alienum d) vero est, quod mihi non competit, vel quia obligatus sum ad aliquid aut affirmativae aut negativae; vel quod alter nulla erga me tenetur obligatione; alienum igitur adquireo, quando vel obligatione liberer, vel alter in obligationem erga me constituitur.

b) Ad

b) Ad praescriptionem secundo requiritur *possessio e)*, quae est facultas physica, aliquid vel faciendi vel non faciendi animo ius ex quo ista fuit sibi habendi; possideo igitur, vel si satisfiat ab aliis obligationi, cuius ius conueniens prae me fero, vel si omittam praestationem eius quod debeo.

Cum praescriptione ius adquiratur alienum per possessionem, haec vero impediatur, altero iure suo utente, sequitur: requirete praescriptionem, *non usum* ex parte subiecti passivi *g)*. Non usus vero consistit, in omissione exercitii, siue iuris, siue libertatis naturalis; ille igitur non utitur, qui aliquid praestat, vel faciendo, vel patientia, vel non factio, cuius obligatio ei non incumbit *h)*.

c) Tertium denique requisitum est *continuatio* possessionis per tempus definitum *i)*.

- a) RAVE § 2. n. 1. 2. et 3. n. 5. LANGENMAK *Philosophische Abhandlung von der Verjährung*. Berlin 1746. § 6. u. a. p. 23.
- b) RAVE § 2. n. 4. p. 3.
- c) HUGO DE ROY de eo quod iustum est etc. Jenae 1736 Lib. 3. Tit. I. § 4. p. 287.
- d) LAVTERBACH L. 41. Tit. § 16. nr. I. aliam tradit definitionem quae vero a nostra non dissentit.
- e) Contra usum forsitan loquendi haec pugnat definitio, non vero contra rationem, omne enim possessionis genus continet et satis distincta est, ut ab omni, ei simili, distinguatur, efficit etiam, ut discrimine determinationis inter rerum et iurium possessionem opus non sit.
- f) CUIACIUS ad l. 2. D. de usurp. et usuc: "quod utendo adquire, id dominus non utendo quadam tenus amittit."
- g) HUGO DE ROY l. c.
- h) CUIACIUS l. c.: "retro quod usu retinet dominus, id ipse usu adquirere non possum."
- i) HUGO DE ROY L. 3. T. I. § 5. n. d. pag. 230.
HYBER de iure ciuitatis L. I. S. 3. C. 9. § 51.

§ III.

Obiecti praescribendi qualitas originem praebet diuersis praescriptionis speciebus, quas ad methodi rationem modo denominare sufficit *a*). Ius praescribendum enim vel affirmatiue auget patrimonium praescribentis, vel negatiue solum *b*), illa *adquisitiua*, haec vero *extinctiua* vocatur. Adquisitiuae porro duae sunt species; est enim vel *translatiua*, quando ius vel reale vel personale, cuius tamen obligatio non tangit praescribentem, praescriptione acquiri debet, vel *Constitutiua*, si de iure nondum constituto, inter ipsum praescribentem et alterum constituendo quaeritur *c*)

a) Sufficiunt enim dicta, vt cuiusque praescriptionis diffensionem a iuris naturalis principiis, consensum vero cum salute publica indicent, et vltiores determinaciones exinde deduci queant.

b) RAVE § 90.

c) De hac diuisione vid. TITIVS in iure priuato L. 2. c. 9. § 8.

§ IV.

Cum ex requisitis § II. adductis appareat possessionem per tempus definitum, causam praescriptionis esse sufficientem, hanc vero non vsum ex parte alterius inuolueri; sequitur: 1) *In praescriptione non respici voluntatem subiecti passivi*, nec 2) *ortum ducere ex facto eius affirmatiuo*.

— —

S E C T I O II.

De praescriptionis fundamento remoto.

§ V.

His de praescriptione in genere dictis, quaestio cuilibet oriri necesse est, quibusnam fundamentis, hic acquirendi modus nitatur? utrum ex hominis natura intelligatur, ideoque iuris naturalis sit, an vero ex iure positivo originem ducat *a*). Quam posteriorem sententiam, ut e sequentibus apparet, accipiendam puto *b*).

a) Huius controverſiae ſcriptores antiquiores vid. apud GILKENIVM in tractatu de vſucapionibus et longi temporis praescriptionibus. P. I. C. I. § 57.

VASQVIVM in controverſis illuſtribus Cap. 51. nr. 23 et 25. ſcriptores novioris aetatis penes HÖPFNERVM *Naturrecht der einzelnen Menſchen* L. I. S. I. c. 5. § 110.

b) Hinc opinionem firmat praesertim GLAFEY *Recht der Vernunft*.

§ VI.

Ius naturae ſenſu ſtricto, eſt complexus legum perfectarum, quae ex hominis eiusque actionum natura fluunt. Summum eius principium eſt: *neminem laede a*).

Iura iſta ab natura hominis ipſa profecta, nullo praecedentis facti reſpectu habito, dicuntur *connata*; a facto quodam praecedenti vero ducta, *adquiſita* audiunt. Illa in ſtatu naturali abſoluto, haec in hypothetico ei competunt *b*).

a) HÖPFNER § 3.

b) IDEM § 35 et 36.

§ VII.

§ VII.

Omnia iura connata in alios homines modo *negatiua* sunt *a)*, ex quibus huc spectant, ius aequalitatis *b)*, et ius vtendi rebus ad victum cultumque pertinentibus *c)*, quod tamen hoc in statu momentaneum solum est *d)*, vnde communio illa primaeva ortum ducit *e)*. Nulla ergo in hoc statu adquisitio, nec igitur praescriptio.

a) Licet nobis sit breuitatis gratia, ita denominare ius, cui obligatio conuenit *negatiua*. HÖPFNER § 44.

b) et *c)* IDEM § 40 et 43. C. F. SCHOTT in Volumine I. differt. iuris nat. Diss. II. de origine dominiorum p. 383. LOCKE du Gouvernement. civil. Chap. I. § 1.

d) LOCKE du Gouvernement civil Chap. II. THOMASIVS Iurisprudencia diuina L. 2. cap. 10. § 101. sqq.

e) HÖPFNER § 43. not. 2. HORATIUS Sat. Lib. 2. Sat. 2. HVGGO DE ROY Lib. 2. T. 6. § 2. p. 194.

§ VIII.

Omnia igitur iura exclusiua in res creatas aliorumque hominum personam, e statu naturali hypothetico proficiuntur, quanam vero ad eorum acquisitionem pertineant, paulo accuratius indagandum est.

Cum omnia hominis iura per se aequalia sint; nec fas est, in statu naturali absoluto, ius quoddam exclusiuum sibi tribuere; cum vero iuri suo cuique renunciare liceat, consequens est, *vt in omni iuris exclusiui acquisitione requiratur consensus eorum, qui exinde obligatione quadam sunt obstricti.*

— — — — — 9
§ IX.

Omne acquisitionis obiectum ius est, spectans proxime, vel rem corporalem, vel personam contra iura connata obligatam. Ius de cuius acquisitione quaeritur, alicui iam vel exclusivae competebat, vel contra, illud acquirendi modus *derivativus*, hoc *originarius* dicitur *a*).

a) LANGENMAK. § I, pag. I.

§ X.

Vt igitur aliquis rei corporalis, omnibus adhuc communis originariae sibi adquirat ius exclusivum, omnium eorum quibus cum vivit consensus exigitur *a*), omnibus enim in hac re connatum est ius.

Quo consensu ei tribuitur facultas acquirendi moralis, siue titulus; acquisitio vero ipsa demum procedit, accedente consensu ipsius sufficienter *b*), id est ita declarato, vt omnibus innotescat, quibus alias iure suo in hac re connato vti liceret. In hac igitur declaratione modus est acquirendi originarius, qui *occupationis* nomine gaudet *c*).

a) THOMASIVS L. 2. c. 10. § 90 et 101. sqq. HUGO GROTIUS de iure belli et pacis Lib. 2. cap. 2. § 1. lit. 9. et § 2. Hoc dominiū fundamentum oppugnat, et loco eius occupationem statuit. SCHOTT de origine dominiorum § 8. 9. 10. p. 384 sqq. simul cum scriptoribus in not. 15. citatis. HOBBS de ciue C. I. § 10. dominiū originem statui tribuit civili ideoque iure naturali obtinere negat.

b) HUGO GROTIUS L. 2. c. 4. § 3.

c) LANGENMAK § I. p. I.

B

§ XI.

§ XI.

Cum ius proxime personam tangens, contra huius solum iura connata pugnet, eius consensus sufficit, ut alteri quando aequae consensus suum sufficienter declarauerit, ius in eum adquiratur.

§ XII.

Iura ita acquisita eodem loco sunt, atque connata; ergo nec sine illius qui adquisiuit, siue domini, consensu amitti a), nec ab altero adquiri possunt.

- a) LANGENMAK § 3, p. 10. GILKENIVS P. I. Cap. I. § 4 psg. 4. CVIACIVS ad l. I. D. de vsurp. et vsucap. MEISTER de fide eiusque iure in vsucapione et praescriptione Cap. 3. § 2.

§ XIII.

Hic consensus, si dominus declaret: se ius in patrimonio non amplius habere velle, intuitu rei corporalis *derelictio* dicitur, efficitque, ut res iterum fiat omnibus communis, intuitu iuris personalis *remissio* vocatur, et hunc effectum habet, ut is qui obligatus erat, ab obligatione liberetur. Quando vero haec declaratio coniuncta est, cum dispositione quadam in tertii alicuius fauorem, ab hoc acceptata, *patium* constituitur a).

- a) LANGENMAK § 1. pag. 1. Iure naturali nullo opus est facto corporali, mutus enim consensus ad transferendum dominium sufficit. HÖPFNER, § 46 et 80.

§ XIV.

§ XIV.

His principiis propositis, indoles adhuc consensus indaganda est, quo facto nostrae rei dissensio cum istis facile componi potest.

Consensus est declaratio voluntatis, aliquid fieri debere *a)*. *Declaratio* est actus, quo in notitiam hominum deducimus, quae in internis peraguntur; quod fit signis externis *b)* siue in aliorum sensus cadentibus; quando verbis se exferant, consensum *expressum*, si vero factis cognoscantur, *tacitum* consensum tenemus. Tertia denique consensus species est *praesumptus*, qui probabilibus solum nititur rationibus *c)*.

a) HÖFFNER § 60.

b) GROTIUS Lib. 2. c. 4. § 3. in nota.

c) HÖFFNER § 68. not. I.

§ XV.

Vt vero consensus in iure habeat effectus amittendi vel acquirendi ius, requiritur *sufficiens declaratio*, siue vt actus declaratorii conueniant voluntati agentis, et notioni, quam homines certo actui tamquam voluntatem significanti iungunt *a)*.

a) HÖFFNER § 68.

§ XIV.

Introducto linguarum vsu, cum quaedam notio vocabulo notetur rem indicanti, nulla intuitu consensus expressi oritur difficultas. Aliter res se habet ratione consensus factis declarati, in quo quidem dubitandum non est, quin factum

concludens eandem habeat vim, quam verba, quaenam vero sit concludentis natura indagatiōni est subiiciendum.

§ XVII.

Factum in genere est quaelibet status mutatio, à voluntate nostra profecta; si signis se exferat externis, factum in specie siue *affirmatiuum* dicitur, quando vero in aliorum sensus haud cadat, non factum, siue factum *negatiuum* audit.

Prius in iure concludens est, quando ita in aliquid dirigitur, vt secundum notionem quam homines eo cum coniungunt contraria voluntas agentis impossibilis sit; quod vero instituti rationem non tangit.

§ XVIII.

Negatiuum factum, ex quo iuris amissio concludi liceret, esse negamus *a*); voluntas enim amittendi, a domino declarata, sola fundat alterius ius acquirendi (§ 10. 11. 13). Eius vero intuitu aliorum hominum nulla est vis, nisi signis edita sit externis; factum negatiuum vero signis externis se non exferit, nec ideo ex eo oriri potest alteri acquirendi facultas *b*).

a) PUFFENDORF in iure naturali Lib. 4. Cap. 12. § 8.
LANGENMAK § 3. p. 10.

b) IDEM p. 14. in der Anmerkung.

§ XIX.

Inde sequitur: *neminem ex solo non usu alterius ius ei quae situm acquirere posse a*), ideoque *neminem ius suum exercere teneri*

teneri ob metum amissionis b) excepto casu, quo laesio tertii exinde oriatur. Cum porro facti negatiui ratio semper eadem sit, intelligitur: *ius semel acquisitum, nec declaratione voluntatis sufficiente amissum, per omnia manere tempora, nec ullo eorum lapsu extinguí posse c).*

- a) PVFFENDORF L. 4. cap. 12. § 8. et HEINECCIUS ad hunc locum.
 b) RAVIUS § 9. p. 9. LANGENMAK § 3. p. 10.
 c) Quod ita intelligendum, nisi alia adsit causa; vt obiecti extinctio, rei vel personae obligatae interitu contingens.

§ XX.

Consensus denique *praesumptus* a) requirit facta praecedentia, ex quibus probabiles illae rationes deducuntur, igiturque pendet ab individui casu circumstantiis. In genere tamen ex hominis natura statuendum est: eum in id consentire, quod ei proficuum est; ideoque si in aliquid consentiat, ex quo certo damno afficiatur, propterea id facere, quod postea maior utilitas exinde ei adfluat; opus autem est vt pro certa teneat istam utilitatem, id est necessario, vel mediate vel immediate ex suo consensu profluentem.

- a) An iuris naturalis sit consensus praesumptus, maxima inter DD. viget controuersia. Scriptores vtramque probantes sententiam citatos inuenis penes HÖPFNERUM in 3. disert. iure suo naturali adiecta p. 248.

§ XXI.

Constitutis his principiis, quorum veritas dubio premi haud videtur, dissonantia eorum cum praescriptione breuiter est ostendenda.

Ex § VIII. apparet: nihil amitti posse, nisi consensu illius ad quem pertinet, sufficienter declarato; in praescriptione vero non respicitur consensus eius erga quem procedit *a*); quod possessio sola huius modi acquirendi causa efficiens sit (§ 4.).

- a*) WESEMBECK in Comment. ad ff Tit. de usurp. et vsuc. § 4. LANGENMAK § 3. p. 5. Sufficeret hoc ad probationem, iuris naturalis non esse praescriptionem, ut vero et aliorum refutemus sententiam ulterius progredimur.

§ XXII.

Consensus expressus et tacitus vel derelictionem *a*) vel alium amittendi modum § XIII. designatum fundant. Si prius res est derelicta, et cedit primo occupanti; posterior ratio fundamentum ponit modo aliquo acquirendi pacto praecedente, in utroque vero casu praescriptione opus non est *b*). Alii autem acquirendi modi iure naturali non dantur.

- a*) GROTIUS L. 2. c. 4. § 4 et sqq. HUBER in iure ciuitatis Lib. I. S. 3. c. 9. nr. 28 et alii in tacitam derelictionem fundamentum praescriptionis ponunt.
- b*) LANGENMAK § 3. p. 10. et p. 14. in der Anmerkung. MEISTER Cap. 3. §. 2.

§ XXIII.

Consensus denique praesumptus adesse haud potest *a*); illi enim contra quem praescribitur, nocet praescriptio, nec alia necessario exinde in statu naturali ei procedit utilitas, nisi retorsionis casus, qui vero valde incertus est.

a) Huic

- a) Huic argumento superstruere videntur praescriptionem et GROTIVS L. 2. c. 4. § 4 et sqq. LAVTERBACH ad ff. L. 41. T. 3. § 6. qui tamquam argumentum consensus gentium allegat LEVIT. c. 25. § 29. IVDICVM c. 11. v. 261. alique.

§ XXIV.

Ex facto negativo nulla oriri potest voluntatis declaratio, quae facultatem acquirendi moralem alteri tribueret (§ XIX.), non usus vero in praescriptione est causa amittendi remota, et in non facto consistit. Casus porro in dicta §. exceptus locum non habet a), opus enim est ut quis laedatur: ut ius de cuius laesione queritur ei competat, quod tamen laesione tertii competere nequit b). Ille vero iniuria tertii ius tenet, qui, quamvis bona fide, ius alii competens, eo invito acquisiuit c); adquisitio igitur vitiosa est, unde si dominus verus alteri ius iterum eripiat, alterum non laedat, sed iure suo utatur d).

- a) HERTIVS in notis ad Puffendorf. L. 4. c. 12.
 b) IDEM l. c.
 c) CISNERVS ad I. I. D de vsurp. et vsucap. §. I. CICERO de officiis L. 3. GILKENIVS C. I. cap. I. § 3.
 d) LANGENMAK § 3. p. 10. HVBER L. 2. S. 4 c. 5. n. 34.

§ XXV.

Iure naturae tempus solum nullam habet vim effectricem [§ 19.] a), Lapsus vero certi temporis ad praescriptionis essentiam pertinet (§ 2.).

- a) PUFFENDORF L. 4. c. 12. § 7. Quod si concederetur, temporis certi determinatio ex natura foret impossibilis LANGENMAK § 10. p. 35.

§ XXVI.

§ XXVI.

Vnde conclusionem ducere licet: *nullam esse iure naturali praescriptionem a)*, imo contra id pugnare, cum alicui inuito ius auferat *b)*; quae cum tamen existat, intelligitur: originem eius a legibus positivis esse repetendam.

a) *Codex Fridericianus* T. 2. L. 3. § 1. Sunt qui eam iuris naturalis permisiui esse tradunt. GÖBEL in notis ad CONRINGIVM de finibus imperii § 14. RAVE § 10 p. 10. LANGENMAK § 4. p. 16. hanc sequi videntur sententiam; nullum vero datur ius naturae permisiuum. MEISTER cap. 3. § 2. in notz.

b) CUIACIVS ad l. 1. de vsarp, et vsuc.

S E C T I O III.

*De iustitia praescriptionis in statu civili, ex huius
fine deducta.*

§ XXVII.

Iam cum tamen praescriptio, iure naturali non fundata, in pene omnibus rebus publicis inueniatur, merito de eius iustitia quaestio mouetur, ideoque nostro alienum esse instituto haud videtur, ius imperantis in ea constituenda, ex fine reipublicae *a)*, paulo altius indagare.

a) Valde nobis placet, ab uno incipere, vt cuiusque principii inferioris nexus cum superiori appareat.

§ XXVIII.

Cum homines felicitatis externae causa intrarint *a)* societatem civilem; quidquid faciendi, quod publicam salutem

temi promoueat, potestatem, per pactum subiectionis in imperantis posuerunt manus *b*). Omne igitur, quod hunc finem effectumque spectat, fit vi pacti, ideoque iustum *c*) et ex principis parte fas est *d*), quamuis indiuiduo cui-dam damnum adferat, ideoque contra ius naturae pugnet *e*).

a) HUGO DE ROY L. 2. T. 2 § 1. p. 149.

b) SONNENFELS *Sätze aus der Polizey Handlung und Finanz-Wissenschaft*. Tom. I. Wien 1765. § 9. 10 et 11. LOCKE Chap. 6. § 11.

c) HUGO DE ROY L. 2. Tit. 5. § 2. p. 186. et Lib. 3. T. 4. pr. et § 3. MONTESQUIEU *esprit des loix* Liv. I. Chap. I.

d) HUGO DE ROY L. 2. T. 2. § 1. p. 148. et § 3. p. 152. CICERO de legibus Lib. 3. WESEMBECK ad Tit. ff. de vsurp. et vsuc. § 9.

e) SUAREZ de legibus L. I. cap. 7. §. 15. SONNENFELS § 3. p. 10. CUIACIUS ad l. I. de vsurp. et vsuc.

§ XXIX.

Quod cum verissimum principium sit *a*), nec probatione indigeat, nostri tantum est, praescriptionis cum eo nexum indicare, vt illius exinde appareat iustitia. Perferendum itaque primum, quid sit publica salus, quam praescriptione promoueri affirmamus; ita vt principia quibus ad medios terminos vtamur, auctoritate solum summorum in politia virorum fulciamus.

a) Vid. IVSTI *Natur u. Wesen der Staaten*. 1760. S. I. § 18. p. 30.

§ XXX.

Salus in genere est status, quo res quaedam, in summa spectatur perfectione, quae si reipublicae subiicitur, salus
C publica

publica vocatur. *Perfectio* vero appellatur consensus virium ad finem quendam propositum maximus, qui quidem in statu civili est felicitas omnium externa; unde sequitur: *salutem publicam esse statum reipublicae, quo omnium vires tamquam ad omnium felicitatem externam quam maxime consentientes, spectantur a*). Quenam ergo ista sit felicitas, et quomodo praescriptio in eam, vim suam exferat, ex hominis societatisque civilis et praescriptionis natura eruendum est.

a) HEVMANN V. TEVTSCHENRVNN *Geist der Gesetze* Cap. 10. § I et 2.

§ XXXI.

Inest humanae naturae nifus feliciorum se reddendi a). Ut externe homo hunc attingat finem natura duobus vtitur mediis, quae cuiuslibet actionis continent rationem; *Vitat scilicet dolorem et voluptatem petit b*). Quae ergo his satis faciunt, eum externe feliciorum reddunt, contraria infeliciorum.

a) GÖBEL in notis ad Conringium § 14. n. c. DE BIELFELD *Institutions politiques* P. I. cap. 3. § 4. v. JUSTI Sect. 3. § 31.

b) SCHOTT de fonte iuris naturalis § 6. in Tom. I. *Diff.* Diff. 9. pag. 294.

§ XXXII.

Priori cupiditati satisfacit, si quidquid vitae suae noceat, repellat, omnibusque rebus gaudeat, quae eam tueri et propagare possint. Sequitur exinde: *securitatem intuitu vitae, et eorum quae ad vitae necessitudinem pertinent, primum felicitatis humanae constituere fundamentum a*).

a) HEVMANN Cap. 6, § 2.

§ XXXIII.

§ XXXIII.

Voluptatis nisus inuoluit hominis facultatem distinguendi varia, quae itidem priorem cupiditatem continent, quorum vero alterum altero suauiores sensus excitat; quo maior ergo eligendi potestas est, eo felicitior homo putandus; cum autem commoditas consistat in facultate quadam, e pluribus id, quod maxime placeat suauissimumque est, eligendi; sequitur: *ut commoditas pro altero felicitatis externo fundamento poni possit.*

§ XXXIV.

Cum has cupiditates homo nec vincere, nec extinguere queat, quaestio exoritur, quamnam in statu ciuili vim habere inueniantur?

§ XXXV.

Ex § 28. intelligitur: *republicam esse societatem hominum, qui ad promouendam felicitatem a) suam externam imperio se subiecerunt; cui definitioni adiici oportet: esse societatem certum occupantem territorium b).*

In statu naturali iurium aequalitas, paruusque virium cuiuslibet numerus, hominis nimis circumscribebant potestatem, quam ut eius cupiditates, viribus similes manere potuissent; hinc societatem ciuilem ineundi ratio. Ut igitur finem sibi propositum caperet, renunciandum ei erat iurium aequalitati c).

a) ISELIN *Versuch über die Gesetzgebung.* Zürich 1760. p. 16.

b) BIELFELD P. I. Cap. 3. § 5.

c) IDEM l. c. v. IUSTI Sect. I. § 18 p. 30. MONTESQUIEU Liv. I. chap. 3. p. 8.

§ XXXVI.

Cum respublica sit societas, ergo persona moralis, salus eius duplici modo spectari debet, intuitu 1) extero-
rum 2) intuitu status interni a).

a) SONNENFELS § 2. p. 10.

§ XXXVII.

Atque a prima ratione, cum homines statum civilem necessarium ad felicitatem putent, sequitur: eam pendere a reipublicae conseruatione, ideoque huius securitatem necessarium esse a). *Securus* vero is dicitur, qui non solum vacat rebus, suam vitam destruentibus, sed et cui potestas est impediendi, ne in futurum dissoluatur b). Quae ergo hanc promouent potestatem, et securitatem augebunt.

a) HVGO DE ROY L. 2. T. 5. § 5. p. 191. SONNENFELS § II et 12.

b) IDEM l. c.

§ XXXVIII.

Potestas vero ista reipublicae, omittis accidentalibus, eo maior esse intelligitur; quo maior ciuium numerus a), di-
uitiisque abundantior b).

a) BIELFELD T. I. Cap. 5. § 13. SONNENFELS § 23 et sqq. auctorem ciuium numeri, pro primo tenet politicae fundamento.

b) BIELFELD P. I. Chap. 10. § I. Vid. IVSTI S. 3. §. 42. p. 69.

§ XXXIX.

§ XXXIX.

Pendens itaque potestas 1) a ciuium numero, postulat, vt hic conferretur et si incrementi locus est, ab imperante augeatur. Cum priori principio pugnat, quando ciui, quem ultimo supplicio affligere salutis publicae causa fas erat, hac ratione non amplius existente, vita iuris praetextu auferatur a).

Numerus porro ciuium augeri nequit, nisi conferrentur et augeantur ea, quae ad vitae pertinent sustentationem b); haec vero extra hominem posita sunt, eorumque multiplicatio et perfectio vi subest ingenii humani. Vt ergo maxima ex ipso territorio ducatur copia, opus est diligenti eius cultura c), et nisi res, qualitate vel quantitate, sufficientes produci possint, quae deficiunt ab exteris petendae sunt, ita vt aliquid iis vicissim tradamus d) quod fit permutatione, vel superfluum ex ipso territorio, vel alienorum ad nos perductorum, siue rudium siue ita mutatorum, vt aliquid pretii iis accedat; cum vero emendatio, rerum augeat pretium, haec autem proposita sit, *opificiis, manufacturis fabricisque*, ad opera vero inde ducta permutanda, opus sit *mercatura et commercio* e); sequitur: *vt horum omnium promotione, et numerus ciuium augeatur.*

a) SONNENFELS § 297.

b) SÜSSMILCH *Göttliche Ordnung in den Veränderungen des menschlichen Geschlechts* Berlin 1775. T. I. Cap. 4 § 55. p. 124.

c) BIELEFELD P. I. Chap. II. § 20 et sqq. ISELIN p. 30.

d) SONNENFELS § 27. p. 23 et not.

e) HEYMAN Cap. 10. § 1 et 2.

§ XL.

A diuitiis 2) pendere diximus reipublicae potestatem a); *diues* autem is est, cui multo plura sunt subsidia ad vitam sustentandam, quam necessitas postulat; quo maior ideo eorum in republica copia cernitur, eo minus maximus ciuium numerus extenuari potest, et eo maiora eius sunt remedia, ab exteris petenda, vt damnum imminens auertatur. Quo diuitior igitur respublica eo fortior. Cum autem diuitiae in copia pretioque productorum consistant, intelligitur: *iisdem eas augeri mediis, quibus numerum.* Interest ergo reipublicae, ne his ponantur impedimenta b), quod fit, si causa quaedam efficiat, vt res corporales maneant incultae. Incertitudo autem dominiorum, rerum secum fert neglectum c), itemque lites, quae necessario quibusdam formularum ambagibus pertractandae sunt, ciues ab illarum vrget cultura; ex quo consequens est, *ea quibus firmentur dominia, ciuesque a litibus remoueantur d), reipublicae proficua esse.*

a) BIELFELD P. I. Chap. 10. § I et 6. SONNENFELS § 34. p. 36.

b) ISELIN p. 30.

c) Huius probationem vid. infra § 45 et 46.

d) CICERO pro Caecina et de off. L. 2. c. 23. LANGENMAK § 4. p. 16. VASQVIVS Cap. 51. § 10. PVFFENDORF L. 4. C. 12. § 5. BIELFELD P. I. Ch. 6. § 21.

§ XLII.

Iam vero respectu status reipublicae interni ex § 31 - 34. sequitur: eo maiorem esse salutem publicam, quo maior *securitas et commoditas singulorum a).*

a) SONNENFELS § II. p. 15. BIELFELD P. I. Ch. 4. § 2.

§ XLII.

§ XLII.

Securitas hoc loco non solum ad vitam, sed ad omnia pertinet, quae quis pro propriis tenet, vnde eam dicere liceat: statum liberationis ab omni eo, quod aliquem ab eorum, quae propriorum loco tenet, vsu integerrimo arceat *a*). *Proprium* vero id appellamus, quod quis dominii opinione habet, vel quia alienum esse ignorat, vel ab obligatione se liberum credit.

a) GÜBEL in notis ad Conringium § 14. not. e. ISELIN p. 35.

§ XLIII.

Haec securitas et per alios ciues turbari potest *a*); quod si fit iuris quadam specie, iudices necessarii sunt *b*), quorum officium est, applicare leges ad factum propositum; quae applicatio vt recte procedat, opus est, facti, quo actio nititur, circumstantiis diligenter expositis; alioquin his ex parte actoris in perturbationem degenerat *c*), qua alterius securitas laeditur. Quae circumstantiae, quando ex communium rerum natura perspicuae esse nequeant, probationis neruo deficientes *d*), singulorum securitas postulat; vt modo aliquo actor repellatur. Cum vero omnia subsint temporum iniuriis, omnino statuendum est: quo vetustius factum eo obscurius esse solere; vnde apparet: *neesse esse, vt certum ad agendum tempus figatur*, quo lapsa actor repelli possit exceptione ex lapsu temporis ipso deducta *e*).

a) Nam exteri et natura ipsa eam turbare possunt. SONNENFELS § 234.

b) IDEM § 252.

c) RAVE § 130. not. a. p. 248.

d) P V F.

d) PUFFENDORF L. 4. c. 12. § 5.

e) RAVE l. c. n. c. et d.

§ XLIV.

Commoditas in quibus rebus consistat, ex § 33. patet; quae ut locum habeat copia opus est et varietate rerum e terra productarum. Natura autem sine opera humana, nimis parvum simplicemque rerum procreat numerum, quam ut hominum satisfiat cupiditati; parcimoniam hanc hominum labore suppleri necesse est; quod fit terra colenda, emendandis ex ea productis, denique permutandis iis cum aliis (§ 39). Vnde apparet: eadem ratione comoditatem singulorum augeri, quae opes totius reipublicae intuitu exterorum firmanentur, ideoque illam ab iisdem pendere artibus, quibus has proficisci vidimus.

§ XLV.

Homines autem diversa praediti sunt corporis et ingenii vi a); amor sui ipsius, in natura nostra positus, praestat amorem erga alios, nec fortior ideo pro debili, nec prudens pro stulto vires suas adhibet, nisi commodo quodam praecipuo gaudeat. Cum vero maxima rerum cultura nasci nequeat, nisi omnes adhibeantur vires; necessitas apparet iuris exclusivi, quod dominium vocatur b), itemque modorum quo adquiratur c).

a) MONTESQUIEU Lib. I. Cap. 3.

b) v. JUSTI Sect. 2. § 29. p. 43. CATHARINA II. *Instruction zu Verfertigung eines neuen Gesetzbuchs* Cap. 13. § 294 seqq. Aliam sententiam colit autor anonymus in libro *Code de la nature ou le veritable esprit de ses loix de tout tems negligé ou méconnu*. Qui statuit: absque rerum omnium communiōe homines in societate civili viventes felices esse haud posse. Eum refutat SCHOTT in *diff. de origine dominiorum*.

c) HUGO DE ROY L. 3. T. 3. § 2. p. 243.

§ XLVI.

§ XLVI.

Nec tamen defunt casus, vbi aliquis vel ex negligentia domini vel ex alia causa, rem tamquam propriam tenet, quae revera ad alium pertinet; quando vero prioris domini ius nulli subest extinctioni; sequitur: vt, vel in omni pacto circa res, adquisiturus sibi dari iubeat domini probationem cuiusque anterioris possessoris, vsque ad originarie acquirentem vel possessorem immemoriam a), idque eam ob causam, vt ipse securus sit; vel perdendae rei quam adquisitam tenet timore ab ea perficienda et colenda impediatur b). Cum vero rerum frugiferarum cultura, productorum perfectio et prompta eorum permutatio, ad emendanda opificia et commercia praesertim cum exteris, plurimum valeant c); intelligitur: haec omnia dictis impediri difficultatibus, ideoque singulorum turbari commoditatem. *Apparet exinde necessitas modi cuiusdam certa reddente dominia, et ab aliis adquirendi modis diuerso.*

a) VASQVIVS L. 2. C. 51. § 10-18.

b) CATH. II. *Instruction etc.* Cap. 13. § 296. CISNERVS ad l. 1. D. de vsurp. et vlucap. § 9. HVGO DE ROY L. 3. T. 3. § 2. p. 243.

c) PVEFFENDORF L. 4. C. 12. § 5. MONTESQUIEU T. 2. C. 12. p. 171. Lites absque praescriptione esse infinitas vide *Politisches Journal*, May 1787. p. 552.

§ XLVII.

Ex principiis hac sectione propositis, sequentes ducere liceat conclusiones: Quidquid pertineat ad conseruandum ciuium numerum (§ 39.) ad minuendas et extinguendas lites

D

(\$ 43.)

(§ 43.) et ad confirmationem et certiorationem dominiorum,
 (§ 46.) etiam promouere salutem publicam.

§ XLVIII.

Quo quidem effectu praescriptio gaudet; transfert enim ius, ex non usu alterius amissum, ob possessionem per tempus definitum [§ 1.]. Iure igitur imperantis, ultimo supplicio affiendi quosdam delinquentes, ad hos transmissis, siue eo extincto, hi reipublicae conferuantur a). Translato iure actoris in ream, lis est extincta. Transgresso denique iure domini ad alium, qui rem alienam tamquam propriam tenet, is de dominio suo certus redditur.

a) Caeterorum criminum praescriptio quae vltimum supplicium secum non ducunt, commodius ad praescriptionem actionum refertur.

§ XLIX.

Sequitur denique ex his omnibus; cum omne in re publica iustum sit, quod salutem promoueat publicam, praescriptio vero hunc attingat finem, merito imperanti fas esse, eam constituere a).

a) Ex aliis fundamentis praescriptionis iustitiam deducunt HUGO DE ROY Lib. 3. T. 4. § 1 et 2. SVAREZ Lib. 1. cap. 17. n. II. aliique.

S E C T I O I V.

*De specialioribus circa praescriptionem determinationibus,
ex eius natura et fine.*

§ L.

Quodlibet institutum sua gaudet natura et fine, in quibus omnia latent, quae ad maiorem eius pertineant determinationem, quorumque deductio clarius, et ad applicationem in singulis casibus aptius illud reddit.

§ LI.

Praescriptionis *natura* in eo consistit, quod per illam adquiratur ius alienum ex non usu alterius amissum, ob possessionem, per tempus definitum continuatam [§ 1]. Eius *finis* remotissimus est publica salus, quae propinquiore cuiusque praescriptionis fine promouetur [§ 48.]. Acquisitiua enim et extinctiua obligationum, contra libertatem naturalem concessarum, ad certioranda dominia tendunt; extinctiua autem actionum et criminum non capitalium, ad finiendas lites, capitalium denique ad homines conferuandos spectant.

§ LII.

Partes cuiuslibet praescriptioni essentiales ex § 2. innotescunt; quatenam vero earum sint determinationes ex natura et fine praescriptionis in genere et in specie nunc indagemus.

D 2

§ LIII.

§ LIII.

Cum praescriptio modus sit acquirendi, requiritur *in subiecto alieno, facultas acquirendi a)*. Duplex autem est adquisitio; patrimonium enim acquirentis augetur vel affirmatiue vel negatiue *b)*; quarum priori, vt locus sit e iure naturali, opus est acquirentis tum voluntate tum hanc sufficienter edendi facultate; negatiue vero omnibus acquirere licet, nulla voluntatis habita ratione, cum et inuitus ab obligatione liberetur.

a) CONRING. Cap. 19. *Codex FRID. P. 2. L. 3. T. 5. act. 1. § 7. et act. 2. § 35.* Nobis venia sit leges huius legislationis allegandi, non vt positiuas, sed tanquam in ratione et rerum natura fundatas.

b) RAVE § 89. 3.

§ LIV.

Ex ratione speciali publicae salutis conueniente leges ciuiles vtramque acquirendi facultatem mutare et definire possunt; vnde fluit: eum solum praescribere, qui iure naturali seu ciuili ea acquirendi facultate gaudeat, quam quaelibet praescriptionis species poscit *a)*.

a) PVFFENDORF L. 4. C. 12. § 2. LAVTERBACH L. 47. T. 3. § 14.

§ LV.

Obiecto indiget praescriptio, quod acquisitioni obnoxium; cum vero iure naturali ius alienum citra voluntatem domini non transferatur, vt sit in praescriptione; sequitur, hanc determinationem a iure ciuili pendere. Quidquid igitur leges dispo-

dispositioni civium exemerunt, nec praescriptione adquiri licet a).

a) LANGENMACK § 6. n. a.

§ LVI.

Praescriptio cum per possessionem procedat, requirit ex parte praescribentis facultatem physicam aliquid faciendi vel omittendi; coniuncta autem esse debet, animo sibi habendi ius ex quo ipsa fluit a), nemini enim cuomodum citra voluntatem obtruditur b), animi vero in iure nulla vis nisi declarati; quae declaratio fit vsu iuris, animum indicante.

a) HUBER L. I. S. 3. c. 9. n. 7. et seqq.

b) LAUTERBACH L. 41. P. 3. § 8. CISNERVS ad l. 9. v. 45. de vsurp. et vsucap. § 4.

§ LVIII.

Haec facultas, et quem inuoluit non vsus alterius, diuerso modo sese exerunt, secundum obiecti praescribendi diuersitatem. Ius enim affirmatiue augens patrimonium praescribentis [in praescriptione acquisitiua] postulat factum quoddam affirmatum, quod in praescriptione translatiua, facultatem tribuit, de re vel corporali vel incorporali disponendi; quae vero facultas deficit, re non translata; vnde sequitur, vt haec praescriptio ad possessionem requirat, rei corporalis traditionem, et iuris cessionem.

a) RAVE § 7. 49. 67.

§ LVIII.

In praescriptione constitutiva, quando ius inter praescribentem et alterum constituendum affirmativum est [in praescriptione servitutum personarum et rerum in faciendo consistentium et aliorum iurium] exigitur ad possessionem, iuris exercitium, vel negatione libertatis alterius naturalis, vel exactione et acceptatione eius, quod deberi creditur; alterius vero non usus, in satisfactione obligationis affirmativae, quae reuera non adest, consistit.

a) RAVE § 84.

§ LIX.

Iuris negativi [in praescriptione servitutum rerum] cuius obligatio in patiando est [affirmativarum], possessio postulat, vel facta [simplicium] quae ex isto iure fluunt, vel opus manufactum [qualificatarum] quae alterius libertatem naturalem restringunt. Huius possessionis non usus conueniens illorum patientia se exferit. Ius negativum vero, cui obligatio non faciendi respondet [negativarum] possidetur, quando alteri libertate naturali utenti eius usus prohibeatur, et is in hac prohibitione adquiescat.

a) RAVE § 67. et 68.

§ LX.

Ius denique quod negativae solum auget praescribentis patrimonium [in praescriptione extinctiva] et quidem ita, ut aliquid ei accedat, quod contra libertatem naturalem concessum erat [servitutum] possessioni subiectum est, negata praesta-

praestatione, si affirmatiua est obligatio, alter vero iure suo non vitur, quando in hac negatione adquiescat.

a) RAVE § 103 et 117.

§ LXI.

Si negatiua est obligatio, et in eo consistens, quod quis vel facta alterius, vel opus manufactum pati teneatur, possessio oritur, prohibitione et impeditioe factorum, vel operis destructione, quae patientia alterius adgnoscentur.

a) RAVE § 103.

§ LXII.

Quando in non faciendo consistit obligatio, liberationis ab ea possessio proficiscitur, a facto quodam libertati naturali conforme, contra alterius ius suscepto; non vsus vero ex alterius parte procedit, negationis omissione.

a) RAVE l. c.

§ LXIII.

Quando tandem negatiuum patrimonii augmentum ita fit, vt solum impediat, nec quid praescribens amittat, quod alias ex obligatione quadam amisisset (in praescriptione actio- num et criminum) possessio liberationis requirit ex parte praescribentis, non praestationem eius quod debetur; ex parte non vtentis, exactionis omissionem.

a) RAVE § 129. § 157. § 160.

§ LXIV.

§ LXIV.

Vt autem ex his factis et non factis praescribentis, praescriptio procedat, opus est *voluntate et facultate possidendi*; siue tale aliquid committendi, quod possessionem, ad quamcunque praescriptionis speciem necessariam fundat. Qui igitur ex lege naturali vel ciuili, his non gaudet, nec praescriptione acquirit.

- a) HVGGO DE ROY L. 3. T. I. § 5. nr. c. *Codex Frid.* P. 2. L. 3. T. 5. act. I. 47. CISNERVS ad l. 4. de vsurp. et vfuc. § I.

§ LXV.

Adquisitiuae et extinctiuae iurium, contra libertatem naturalem concessorum finis est, domini certioratio; cum vero dominium incertum non sit, quando vnus solummodo alicuius rei dominium sibi vindicet, sequitur: praescribentem possidere debere *dominii opinione*; quod quidem fieri nequit, quando scit, rem alterius esse; vnde intelligitur: opus esse ignorantia, rem ad alium pertinere a), siue *bonam fidem* requiri b); et cum deficiente hac ignorantia, domini opinio cesset; consequens est; bonam fidem *per totum exigi tempus* c). Ex errore autem excusabili ortum ducere debet, alias praescriptioni locus non relinquitur d).

- a) MEISTER de fide eiusque iure in vsucapione et praescriptione Cap. 2. § 2.
 b) GYNDLING Ius naturae et gentium cap. 22. § 23. HVGGO DE ROY L. 3. T. 7. § 3. LANGENMAK § 8. not. c. p. 28. RAVE § 55. p. 86. et § 91. n. I. p. 165.
 c) PUFFENDORF L. 4. C. 12. § 5. LANGENMAK § 9. p. 39.
 d) RAVE § 56. p. 88. MEISTER Cap. 3. § 4. et sqq.

§ LXVI.

§ LXVI.

In praescriptione *translativa*, cum possessio rei, eius translationem requirat, haec vero sine aliqua praecedente causa iuste fieri nequeat; patet: requiri *titulum*, et quidem *ad dominium transferendum habilem*, cum de hoc quaeratur *a*).

- a*) GÜNDLING l. c. PUFFENDORF L. 4. C. 12. § 5. LANGENMAK § 8. no. c, p. 28.

§ LXII.

Titulus igitur vel causa, qua cognoscitur unde ius nobis competere possit, ut iustus sit, requirit in alienante non domino consensum in id quod alteri placet. Quando vero error exoritur ex parte praescribentis, isque iuris est, praescribenti nocet *a*), non vero si facti *b*).

- a*) CISNERVS ad l. 9. D. de vsurp. et vsucap. § 15.
b) IDEM l. c. § 10. n. b. et c. MEISTER Cap. 3. § 4. et seqq.

§ LXVIII.

Cum iuris alieni possessio, animo sibi habendi coniuncta, semper inuoluat, non usum alterius; sequitur ut praescriptio obtineat: requiri in eius persona, *utendi facultatem* et *hanc exercendi omissionem*; illi enim, qui uti non potest, negligentia non usus imputari non licet *b*), et qui exercet, ei usus ommissio obijci nequit.

- a*) RAVE § 59. p. 93. *Cod. Frid.* P. 2. L. 3. T. 5. act. I. § 23.
b) PUFFENDORF L. 4. C. 12. §. 2. Unde regula: agere non valenti non currit praescriptio. HUGO DE ROY L. 3. T. 8. § 5. et ibi citatos scriptores. RAVE § 13. n. a. pag. 13. LANGENMAK § 12.

E

§ LXIX.

§ LXIX.

Vt vero ex facto siue non facto quodam in statu ciuili, iuris effectum ducere liceat, necesse est; vt sit scientis *a*), et libere volentis *b*).

Ignorantia vel vincibilis est vel inuincibilis, atqui non vsus ex hac numquam nocere potest; omnino autem ex vincibili, quo pertinet iuris, facti proprii et aliquando alieni ignorantia *c*). *Coactus* quis non vitur, quando impedimenta citra culpam suam ei occurrunt, quae remouere in eius potestate non est.

a) RAVE § 62. p. 101.

b) HÖPFNER § 17.

c) HUGO DE ROY L. 3. T. 8. § 1. 2. et 18. MEISTER I. 3. § 8.

§ LXX.

Quae omnia cum accuratori legum determinationi subiecta sint; inde fluit: possessorem demum praescriptione acquirere, quando subiectum passiuum naturaliter et ciuilitur in ignorantia vincibili haereat, eiusque vsus omisso libere fiat; alias tempus non currit et *dormire* dicitur praescriptio.

§ LXXI.

Possessionis *obiectum* poscit, vt physicae potestati subesse, siue vt possideri possit tamquam ius *a*). Naturaliter igitur *res merae facultatis*, cum a libero arbitrio alterius pendeant, qua tales possessioni obnoxiae non sunt *b*), ideoque nec praescriptioni.

a) LAN-

a) LANGENMAK § 7. n. 6. p. 26.

b) IDEM loc. cit. GROTIUS L. 2. c. 4. § 15. LAVTERBACH Lib. 41. T. 3. § 18. *Cod. Frid.* P. 2. L. 3. T. 5. act. I. § 27. et act. 2. § 38 et 38.

§ LXXII.

Cum res, quae praescriptione acquisitua adquiruntur, opinione domini possideri debeant, intuitu iurium maiestaticorum vero, haec opinio cadat, sequitur: *iura maiestatica praescriptioni obnoxia non esse a).*

a) Ex hoc et aliis fundamentis impraescribilitatem regalium deducunt HYBER L. I. S. 2. C. 9. n. 4. GROTIUS L. 2. C. 4. § 12 et HENNIGES ad hunc locum. LAVTERBACH L. 41. T. 3. § 17. CONRING C. 19. § II et seqq. LANGENMAK § 6. no. 8. THOMASIVS de praescriptione regalium. RAVE § 14. alios vid. apud VASQVIVM L. 2. C. 2. § 14. ARNISAEM de iuribus maiestaticis C. 2. § 5.

§ LXXIII.

Reipublicae licet et alia eximere a), vnde intelligitur: quidquid vel natura vel lege commercio hominum exemtum, siue possessioni non obnoxium esse, nec praescriptione adquiri posse.

a) HENNIGES ad Grotium L. 2. c. 4. § 15. n. 2 et 3. LAVTERBACH L. 41. T. 3. § 17. LANGENMAK § 6. no. 2.

§ LXXIV.

Possessionis *continuatio* fit, vel in persona eius qui eam adeptus est, siue quod ipse, vel alius eius nomine possideat, vel in persona alterius ad quem iusto quodam titulo peruenit.

a) CISNERVS ad l. 2. D. de vsurp. et vsucap. § 5.

E 2

§ LXXV.

§ LXXV.

Continuationi possessionis contraria est eius *interruptio*, quae fit, quando ei impedimentum ponatur, quod in omni praescriptione contingit ex persona praescribentis, cessante animo sibi habendi, facto contrario declarato; ex persona vero subiecti passivi, cessante eius non usu, quod fieri potest, vel naturaliter, facto quodam alterum de iuris competentia certum reddente, vel civiliiter, mota lite. Intuitu rerum corporalium et iurium iis cum connexorum, praescriptio interrumpitur, quando facto subiecti passivi vel tertii, vel casu possessor potestatem illam de re disponendi amittat.

a) RAVE § 33. p. 52.

§ LXXVI.

Iam possessio per definitum tempus continuari debet; quoad eius vero determinationem ex natura et fine praescriptionis generali et speciali, quaedam statui possunt regulae, quas hic ponere lubet. a) A qualitate, quae vi cuiusdam status praescribenti vel subiecto passivo inest, intelligitur: 1) quo maiorem capiat utilitatem res publica, obiecti ad praescribentem transgressu, eo minus temporis spatium necessarium esse. 2) quo utilius sit reipublicae, obiectum praescribendum penes certam manere personam, eo maiori ad praescriptionem opus esse tempore. b) A gradu negligentiae concludere licet: quo vincibilior sit ignorantia, et quo maior negligentia eius, contra quem praescriptio currit, eo minore temporis lapsu eam indigere, et vice versa a).

a) PUFFENDORF L. 4. cap. 12. § 9. GROTIUS L. 2. c. 4. § 6.
LANGENMAK § 12. LAUTERBACH L. 41. T. 3. § 29.

§ LXXVII.

§ LXXVII.

c) Ab *obiecti qualitate* regula deducitur haec: quo magis reipublicae interfit, strenuam esse rerum permutationem, eo minus requiri temporis. At cum *res mobiles* praesertim mercaturae obiectum constituunt; necesse est, ut breviori praescribantur tempore quam *immobiles* a).

a) PUFFENDORF. L. 4. C. 12. § 9. GYNDLING C. 22. § 23.

§ LXXVIII.

Intuitu *rerum incorporalium*, siue iurium, quando cum rebus corporalibus cohaereant, eodem transire debent tempore, quo hae; si rebus non cohaereant, ad negligentiam subiecti passivi respiciendum idque tempus statuendum esse videtur, quo homo mediocriter diligens res suas curat.

a) LANGENMAK § II.

§ LXXIX.

Cum vero haec rerum et iurium praescriptio citra possessionem, ex parte praescribentis quaedam requirat, sine quibus obtinere nequeat; magis autem interfit reipublicae, dominia esse certa, quam talis malitiae fauor, singulique damnum noxa ei adferat; intelligitur: simulac possessio adsit, praescriptionem absque iis requisitis procedere debere in poenam negligentiae, constituto tamen longiori tempore, nisi in iis quae ex boni publici causa plane nulli subsunt praescriptioni.

a) *Codex Frideric.* T. 2. L. 3. T. 5. art. 2. § 32. PUFFENDORF L. 4. C. 12. § 2.

E. 3

§ LXXX.

§ LXXX.

In praescriptione *extinctiua actionum* civilium et criminalium, quatenus ad damni restitutionem spectant, cum ad minuendas et extinguendas lites tendat, ratio habenda esse videtur, possibilitatis probationis; vbi igitur ex natura ipsa, argumenta ultra certum tempus valida esse nequeunt, id tempus limitis loco constituendum est, intra quem solum ius agendi subsistat.

a) GILKENIUS P. I. C. I. § 54.

§ LXXXI.

Quod denique ad *crimina* siue *actiones poenales* attinet, eas tamdiu durare oportet, quam finem poenae attingere licet a). Poena vero infligitur correctionis et exempli causa. Illa opus non est, vita per multum temporis a delinquente bene peracta; haec vero cessat, quando factum, cuius causa poena infligitur, in hominum memoria non amplius versatur; quod ipsum tamen a cuiusque delicti natura pendet b).

a) ENGAV von der Verjährung in peinlichen Fällen. § 6. not. 3. SONNENFELS § 296 et 97.

b) RAVE § 159. p. 302. PVFFENDORF L. 4. C. 12. § 2.

§ LXXXII.

Requirat denique praescriptio *totius definiti temporis* lapsum, quod cum a possessione pendeat; intelligitur: eius cursum initium capere a momento adeptae possessionis; igiturque in rerum corporalium vel incorporalium praescriptione translative, a facta

a) facta traditione vel cessione; in constitutiva et extinctiva iurium, a primo actu possessorio a); in extinctiva vero actionum, a natae actionis, in criminibus denique a delicti commisso b) momento. Durat usque ad lapsum temporis definiti; cum vero momenti probatio difficilis sit, prudentiae est a die in diem computare, ita ut dies ultimus, vel coeptus vel completus, praescriptionis sit finis.

a) RAVE § III.

b) IDEM § I60.

LVTHARDO S. KIRSTEN.

In legum Ciceronianarum libellis haud scio an nullus locus aequè obscurus sit atque ille, qui de Sacrorum transferendorum modo tractat ¹. Cuius expediendi rationem cum *Tibi*, Optime Lutharde, cordi esse intellexissem, omni studio atque opera in eo elaboravi, ut per hanc *Tibi* occasionem, qualemcunque meam erga *Te* voluntatem declarasse viderer. In quo cum parum ipse meditando profecissem, consului Interpretes summos quosque, *Balduinum* et *Gutherium* ², *Adr. Turnebum* ³, *Gronovium* ⁴, *Iac. Voorda* ⁵, *d'Arnaud* ⁶, *Schwarzium* ^{*}, et *Heineccium* ⁷, qui, praeter hunc, omnes separatim, singulari cum eruditione, verborum sensum explicantes, nec rerum seriem, nec calumniae, qualis quidem a Cicerone putatur, vim notarunt. Quidquid enim Gronovius et d'Arnaud, qui omnium vberissimi sunt, effecerint, id non nisi ad *Legatarium partiarium haeredemque fiduciarium* spectat: quae intellectu haud difficilia rei ipsi parum affundere lucis videntur. Siue enim cum Gronovio ⁸ et Ernestio ⁹ *Partitionem* statuas *genus Legati*, unde *Legatarius*

¹) De Legg. II, 20. 21.

²) Inrisprud. Muciana a p. 69. ed. Bas. et Guther. de Iure Pontificis II, 6. p. 178.

³) In Comment. ad h. l. ed. Davies. et Aduersar. I, 18.

⁴) De pecun. Vet. IV, 7. p. 303.

⁵) Dissert. de Legat. Partit. § V. p. 438.

⁶) Var. Coniect. in Ius Civ. II, 1. 2.

⁷) Diff. de sacror. defestat. Altorf. 1726.

⁸) Histor. Iur. p. 18. ed. Ritt.

⁹) l. l. p. 303.

^{*}) Clau. Cic. sub voc. *Partitio*.

gatarius aequalem cum ceteris haereditatis portionem acceperit; siue, quod magis probatur, cum d'Arnaud¹⁰ contendas fuisse Legatum, in fauorem cuiuscunque scriptum, ita vt certa Legatario pecuniae [patrimonii, v. Vlp. in l. Pecua. D. de V. et R. sign. et Heremogenian. l. 222. de V. S.] pars, v. c. dimidia, si simpliciter cum herede, aut qualiscunque, si cum pluribus diuidendum erat, tribueretur¹¹; locus difficultatibus haud caret. Nam quid C. numi detrahendi [id enim est deducere vt Off. 1, 18. cf. Non. 4, 142. et leg. si in testamento, vt C. numi deducerentur, scriptum non sit*] et proprie significent, quos is, qui testamentum fecit, non deduxerit, et quae horum vis sit ad liberandum Legatarium a Sacrorum onere, ego sane nullo modo assequor, nec laudatorum Virorum quisquam explicauit. Nam quod Gutherius putat C. numos deductos esse, propterea quod, vbi hoc modo Legatarium heredibus omnibus minus ceperit, sacris non teneretur; nulla profecto illius cautionis ratio apparet, quoniam Legatum, cetera hereditate vel asse minus, deducendi necessitate carebat. Tum ego certe haud video, quomodo deductio, siue a Testatore verbis expressa, siue a Legatario ipso facta, Sacrorum religionem sustulerit, quod e partitionis natura sequitur, vt, qui pro rata pecuniam diuideret, is pro parte item sua onerum in communionem veniret. Quam ipsam causam fuisse arbitror,

¹⁰) l. l. p. 223.

¹¹) V. Vlpian l. 164. § 1. D. de V. S. partitionis, inquit, nomen non semper dimidium indicat, sed prout est adiectum, potest esse et maxima (bene Gesn. in Thef. millefima) et vice-versa et tertia etc. vnde Particulones omnino pro coheredibus, quod partem Patrimonii fumerent. v. Pomp. ap. Non. I, 71.

¹²) Nam deducta accipere pro deductione displicet, quod eiusmodi formandi ratio in Patrum Ecclesiasticorum v. Meursius in Critico Arnob. c. 13. non Ciceronis aetatem cadit.

arbitror, quare summi ingenii eruditionisque Vir, Fr. Balduinus¹³, se ignorare fateretur, quid C. illi numi sibi vellent, non, vt Gutherio placuit¹⁴, negligentia eorum, quae cap. sequenti leguntur. Nam primum dubium est, vtrum C. numis *certa summa* definita sit, an pro *tenuissima* quaque dicta, vt Hor.¹⁵ *Romani pueri longis rationibus assensum discunt in partes centum di- ducere*. i. e. partes minutissimas diuidere. Deinde haud constat, vtrum eos sibi heredum quilibet detraxerit, vt fere in quarta Falcidia, an summa, Legato demta, hereditati toti accreuerit. Denique nec illud certum est, numi illi pecunia numerata sol- vendi fuerint, an rebus vendibilibus detrahendi. In quibus rerum difficultatibus intelligamus, Amice Suauissime, id quod Cicero ipse praecipit¹⁶: *vitium esse, nimis magnam operam in res obscuras easdemque non necessarias conferre: et curiosi esse, omnia, cuiuscunque modi sint, scire cupere; duci vero maiorum rerum con- templatione, prudentis esse existimandum*¹⁷. Quo quanquam nec reliqua referenda arbitror, tamen cum lucis qualiscunque ca- pacia sint, hanc iis accendere, opera nostra ne indignum putemus.

Ostenfurus Cicero quam parum sibi Scaeuolae consentiant, similibusque in rebus contrarias rationes teneant, eorum de *Donatione Filii fam.* iudicium in medium profert. Quo in exemplo nihil aliud inesse arbitror, quam comparandi modum ex eo, quod Pontifices in Legatario concedant, quod in Do- natario negent, neque adeo necessarium esse, vt cum Balduino

Iuris-

¹³) In Iurisprud. Muciana, p. 73. edit. Basil. vbi multa prae- clara, sed impeditentis tollendis non satis idonea.

¹⁴) l. l. p. 179.

¹⁵) Art. P. v. 325.

¹⁶) Off. I, 7.

¹⁷) De fin. V, 18.

Jurisprud. Mucianae p. 77. suspicemur, totum hunc locum ab inepto interprete esse assutum. Sententia quidem huc redire videtur: si Legatarius, Testatore non iubente, C. sibi numos detrahat, id eos ratum docere; si contra Donatarius donum, infcio Patre fam. sibi promissum, arroget, id eosdem irritum pronuntiare. Atqui cum in vtroque genere Patrisfam. spectetur voluntas et auctoritas, vtriusque diiudicandi parem rationem arbitratur. In quo, pace eius dixerim, errat. Neque enim res sunt similes, nec comparandi modus idem. Scilicet Legatarius, quod omne Legatum a favore proficiscitur, recte fumere poterat, Testatorem sibi molestiae esse noluisse; quare, si Sacrorum auertendorum caussa C. sibi numos, non scriptos, ipse detraheret, habebat, vnde se *boni Viri praesumptione* tueretur. Cuius principii veritatem Scaeuolae agnoscentes, nihil contra Testatoris voluntatem factum interpretabantur. Quod contra erat in Donatario, qui iuuenum, ni fallor, corruptor, si amoribus adiuuandis, pecunia repraesentanda etc. vnus alteriusque impuberis leuitatem ad donum sibi, Patre fam. infcio, promittendum pellexisset, id mortuo Patre, vindicaturus, quo tandem favore nitebatur? Nam illud quidem absurdum est, praesumere Parentum in rebus ad liberorum perniciem spectantibus caritatem. Nisi forte parentes nostros putemus gratiam habituros siue Iudaeis, siue horum similibus Christianis, qui male officiosi, ingentis lucri spe, nobis suppeditent, vnde per vnum alterumque diem genio indulgere nostro possimus. Deinde, in donatione Filii fam. si rem propius spectes, erat pecuniae, a iusto domino ad alienum translatio, quae iustitia vacat, liberalitatisque nomine laudari nequit. Nam siue pertinuerit ad peculium profecticum; in patris fam. potestate erat, nec huius donandi facultatem Filius fam. habebat: siue bona paterna spectauerit, vnde mortuo Patre Donatario par-

tem qualemcunque concederet; multo minore iure gaudebat. At quidquid Paterfam. in testamento scripserat, aut scribere voluisse sumi poterat, id iure suo fecerat; quod ipsum, si Legatarius acciperet, sibi que vindicaret, et ipse conditione sua utebatur. Vt, quid sentio, dicam, Scaeuolae mihi videntur hac omni re infringere voluisse lenonum aliorumque improborum licentiam, qui imprudentum iuuenum bonis inhiantes quidquid ad satiandam libidinem pertineret, largiter iis ministrarent.

Sequenti in loco, qui est de vindicanda sibi parte, a Legatario caute relicta, res ipsa docet meram contineri Iureconsultorum vmbriticorum quaestiunculam, quae, vt fit, magis ingenioli ostentandi, quam vsus causa iactaretur. Vnde hoc sequi arbitror, vt ne quaeramus, quomodo exemplum a Cicero propositum cum Iuris principiis consentiat, aut quae omnino Iuris illo tempore ratio videatur. Quaestio posita est in possibilitate, super qua, quot nugae agi possint, optem vt alieno potius, quam nostro exemplo teneamus. Neque enim illius temporis Iureconsultos disciplinae suae adeo ignaros fingere par est, vt, hereditatem aut totam cernendam, aut deferendam, Legatique partem neglectam ab alio vindicari haud posse, ignorarint *. Res, haud dubie, haec est. Iureconsulti sumebant stupidum quendam, qui iuris plane ignarus a patre suo prudenter neglectam Legati partem sibi posceret, quae adiuncta ei pecuniae, quam pater cepisset, maior esset summâ, reliquis heredibus, relicta: quo facto, hunc solum sine coheredibus, ad sacra facienda obstrictum pronuntiabant.

Legau-

*) In quo haesisse video Baldinum l. l. p. 73. quippe quod Iuri communi prorsus sit contrarium; quae dubitatio hac interpretandi ratione tolli videtur.

Legauerit Cajus Titio septuncem, reliquisque heredibus quincuncem. Sacrorum euitandorum causa, deductionis ope, Titius ceperit quincuncem, heredibusque concesserit septuncem: qua liberalitatis specie Sacrorum onere liberabatur. Iam moriatur Titius anno post, reliqueritque filium, qui stulte auarus heredes reliquos adeat, atque duas uncias, patri mortuo debitas, sibi flagitet; qua parte, non inuitis, arbitor, heredibus accepta, vltro apparet, eum Sacrorum onere fuisse grauatum. Quo in genere quis quaerat de iura? Sunt iura haec stultitiae, quibus eam, cum ipsius, tum aliorum causa frui, nemo non prudens permittit: vt, si quis nostra aetate heres patrimonii, aere alieno obruti, scriptus, hereditatem non creuerit; quam caute desertam, si filius se aditurum significarit, scilicet Creditores ius suum vrgeant, irretitamque auem laqueis emittant!

Alter Sacrorum amolientorum modus constat emtione venditione per aes et libram; quem male, ni fallor, Gutherius confundit cum illo, qui fit Testamento per aes et libram, hic certe alieno¹⁸. Verba enim, *is per aes et libram heredem testamenti soluat*, non ad Testatorem, sed ad verba, *cui plus legatum sit i. Legatarium*, referenda esse, inspicienti patet. Atque hic iubetur e cautione Pontificum *heredem Testamento solvere*. Ad quem modum explicandum d'Arnaud¹⁹ confugit ad *senes coemtionales*, qui occurrunt Or. pro Mur. 12. ad Fam. 7, 29. et Plaut. Bach. 4. 9. § 2. eosque cum Salmasio explicat *vi- les pauperesque homunculos, quibus Legatarius bona sua cum sacris vno asse s. nummo, dicis causa, mancipauerit, interposito fiduciae pacto, vt in emancipationibus, de bonis iisdem protinus, sine sacris, reddendis.*

F 3

¹⁸) De qua copiose Briffonius Select. Ant. I, 7. et de Form. VI. pag. 513.

¹⁹) l. l. p. 217. ff.

reddendis. Haec enim filicernia putat morti proxima, et a Legatario sustentata, ut est graue paupertatis onus, huius rei molestiam ac turpitudinem haud aegre tulisse. Quibus contra Gronouium defendendis quamuis admodum copiosus sit; tamen, re diligentius considerata, a vero aberrasse videtur. Nam ut praetermittam horum nostro loco nullam omnino mentionem fieri; praeclare a Manutio demonstratum est, *Senes Coemtionales* Ciceroni²⁰ dici *Tutores*, quibus *Paterfam. eam testamento potestatem relinqueret, ut cum filiae suae nuberent, suae eorum auctoritate coemtionem facere non possent*: quod e locis pro Flacco c. 34. Or. 1, 56. Liv. 3, 72. patet. In Plauti vero loco sunt *mancipia veterana et atrita, quae per se emtorem non inuenirent, nec nisi alii mancipio, aut rei vendibili adiecta, vendi haud possent*. v. Gron. ad Plauti l. l. ed. Ern. Restat ut putemus, Legatarium iustum esse vendere Legatum per aes et libram *herediti ipsi, veluti Emtori fiduciario, qui post emtionem, bona fide, redderet, ut iam non esset hereditas amplius, sed bonum, emtione venditione partum**. Quo in genere duo obseruanda sunt: primum, quid sit *heredem soluere* et quatenus *hereditas soluta* dicatur; deinde, quibus artibus *heredes ad imaginariam illam venditionem allici potuisse videantur*. Ac *soluere* omnino est, quocumque modo aliquid vinculis, quibus obligatum est, *eximere*, siue illa *naturalia* sint, siue *moralia*; aut e iuris disciplina, *tollere nexum*, qui inter duas pluresue res atque personas intercedit: sic *aes alienum, votum, iusta, iudicatum et sexcenta alia*, in omnibus *lexicis obuia*: eodem modo § 2. Inst. Quib. al. lic. vel non; *debitorem pupillarem soluere*, pro quo Labeo l. 91. D. *liberare*, si *debitor, iniquiens, tuus non vult a te liberari, et praesens est*, non

²⁰) Epp. ad Diu. 7, 29.

*) Bald. l. l. p. 75. et Conradi Parerg. p. 158. ed. Helmft.

non potest a te inuitus solui. Igitur soluere heredem est, nexum, qui inter ipsum Legatariumque intercedit, tollere. Iam vinculum, quo Legatarius, qui ceteris heredibus plus ceperat, teneretur, erant sacra. A quibus se liberaturus aliud cum iis vinculum iungebat, vendendo per aēs et libram legato, quo ritu, per fictionem peracto, nexus inter ipsum haeresesque erat sublatus, i. Legatarius Legatarii personam non amplius sustinebat, sacrisque haud erat obstrictus, quod Cicero dicit: *res eo loco erat, quasi ea pecunia legata non esset.* Pecunia vero ipsi debebatur ex stipulatu ac bona fide, quam fallere iniustitiae putabatur. Neque enim placet ratio d'Arnaud, qui ²¹ Legatarium facit emtorem, Heredem vero venditorem. Bona enim, e Legato relicta, Legatarii, non Heredum, erant; nec ab his, sed illo poterant vendi. Cumque Sacrorum onus Emptori cederet, hoc Legatarius excussurus, venditoris personam necessario suscipere debebat. Vnde apparere arbitror, quatenus hereditas soluta dicatur. Scilicet hereditas secundum Cajum ²², et Pomponium ²³, est *successio in vniuersum ius, quod defunctus habebat*, quo vel maxime Sacra pertinent, in quibus familiae nominisque perpetuitas cernebatur. Quae ad quemcunque peruenissent, ei, vltro apparet, hereditatem tribui potuisse. Vnde intelligitur, hereditatem solutam nihil aliud esse, quam *sublationem Sacrorum ipsorum, quibus Legatarius tenebatur antequam accepta, e Legato, bona per aēs et libram vendidisset.* Quod si displiceat, possis hereditatem explicare de quacunque pecunia, quae morte alienius ad quempiam peruenit, [v. Cic. Top. 29.] ita, ut hereditas soluta sit, alienatio pecuniae legatae, ab
 eaque

²¹) l. l. p. 220.

²²) l. nihil aliud.

²³) l. heredit. de V. S.

²⁴) l. l. p. 221.

eaque profecta exemptio ab omnibus obligationibus, cum pecunia
 coniunctis. Neque vero opus esse arbitror, cum d'Arnaud²⁴
 commutare verba *hereditate soluta*, in *herede soluto*, quod simili
 modo dicitur *hereditas reddita* Fin. 11, 18. *hereditas tradita*
 Off. I, 33. aliaque aliis locis plurima. His ita constitutis,
 illud fortasse mirum videatur, quomodo heredes Sacrorum
 onus sane grauissimum²⁵ voluerint suscipere. Cuius rei expe-
 diendae duplex modus cogitari potest. Siue enim honestioris
 meliorisque conditionis fuerint, a vero haud abhorret, cum fa-
 miliae splendor maximam partem, in sacris cerneretur, ad ea
 suscipienda non difficulter potuisse adduci. Solent enim
 homines tantum non omnes ea, quae antiquitatis nobilitatis-
 que speciem aliquam habeant, vel cum incommodo suo appe-
 tere, idque eo magis, quo minus qualicumque virtute sua ad
 laudem sibi viam munire possint. Quod ut in nobilioribus
 nostris vsus quotidianus docet; ita Historia Romana multis
 exemplis confirmat. Quod si heredes pauperes sumas, haud
 scio an res expeditu etiam facillior sit. Hos enim, lucri prae-
 sentis avidos, cum a Legatario exspectarent, vnde per aliquod
 tempus lautius viuendi occasio ostenderetur, quis putet eam
 sibi elabi passuros fuisse? Qui, siue prole carentes, excusatio-
 nem habebant ab eo, quod sibi vnice molestiae fuissent; siue
 familia aucti, facile praeuidebant fore, vt, ipsis mortuis, si
 haec, vnde Sacra faceret, non haberet, ab eorum onere vltro
 liberaretur. Quidquid sit, vt *paupertate honesta nihil continen-
 tius, ita, ab luxurioso vitae genere profecta nihil immoderatus
 impatientiusque reperitur.*

Haec

²⁵) V. Swarz Exerc. de Sacror. detestatione § VI. p. 14. et
 Conradi Paregor. p. 150. ff. vnde *sine Sacris hereditas* in pro-
 verbium abierat, significabatque *rem gratissimam sed raram*
 v. Plaut. Trinummus Act. II, Sc. IV. v. 85. ibique Gron.

Haec habui, quae *Tecum*, Doctissime Lutharde, super loco paulo difficiliori communicarem, non dubitans, quin nisi re, certe voluntate satisfecisse *Tibi* viderer. Ego vero gaudeo, hac qualicumque commentatione potestatem mihi factam animi sensuumque meorum *Tibi* declarandorum. De quibus quamquam *Tibi* persuasum esse non ignorabam: tamen eorum testem aliquem publicum extare eo magis auebam, quo plus mei intererat *Te* absentis mei memoriam interdum restaurare. Nam cum *Te*, Amice suavissime, propter praeclari ingenii vim doctrinaeque elegantiam maximopere semper admiratus sum, tum morum, virtutis modestiaeque nomine ita amaui, vt hac certe ex parte amicorum Tuorum nemini secundus fuisse mihi ipse concius sim. Neque vero harum virtutum splendor mei solum causa mouit, sed vel maxime eorum, quos proprie pertingit. Nam si, vt rectissime Cicero ²⁶ *sine Magistratum bonorum sapientia et prudentia nulla ciuitas stare potest*: et Auctore Montesquieu ²⁷ *Virtus fundamenti loco est, cui salus Aristocratiæ nitatur*, quomodo ego Reipublicæ Tuæ, mihi siue ob veteris disciplinæ sanctitatem, siue propter hanc ipsam virtutis existimationem, Carissimæ non ex animo gratuler, quæ, quibus *Te* honestatis magnitudinisque sensibus bene imbuat, eorum fructus vberimos a *Te* propediem perceptura sit? Quomodo ego Ciues Tuos non felicissimos praedicem, qui in prudentia Tua habeant, vnde de rationum suarum conservatione bene sperent; in humanitate vero rectisque sensibus praevideant, quare de summorum quorumque commodorum expectatione lætentur? Quod si per caussarum viam sane molestissimam, sed ad laudem gloriamque commendatissimam ad honorum

²⁶) Legg. III, 2.

²⁷) L'Esprit des Loix III, 4.

honorum Tibi amplitudinem munire aditum placeat, mente praecipio, quomodo *Ciues Tuos* siue cauendo a litium ambiguitate auertas, siue consulendo in certam iuris viam deducas, siue hortando ad aequitatem impellas, siue admonendo a fortunae iactura reuoces, et oratione ac scriptis innocentiam defendas, imprudentiam excuses, fraudem flagitiumque conuincas, extorsa iura restituas, denique litigandi ardorem restinguas. Neque vero timeo, ne aut Tu aut quisquam alius haec qualiacunque a vanitate potius quam veritate profecta esse autumet. Est hoc assentandi genus hominum lucri qualiscunque appetentium, quo nomine vt nec *Tibi* nec vlli vnquam alii suspectus fierem et semper elaboraui et cum maxime contendo. Ergo tu, mi Lutharde, Honoribus Academicis dignissime ornatus in Patriam saluus redi, purissima de Patria bene merendi voluptate perpetuo fruere, Venerandique Parentis Gaudium, atque Nobilissimae Familiae Splendorem diu sustine, meque nullius non boni Tui in communionem semper peruenturum Tibi persuade. Ita vale et mihi saue.

THESES.

T h e s e s.

I.

Præscriptio defnita iuris naturalis non est.

II.

Præscriptio indefnita, siue immemoralis, in iure naturali fundata.

III.

Obligatio, etiam citra respectum ad superiorem, intelligitur.

IV.

Ius introduci domini non nisi ex consensu deduci potest.

V.

Sensus iusti iniustique hominibus connatus non est, sed ab ratione proficiscitur.

VI.

— —
VI.

Ius naturae, pro lege acceptum, nunquam permissuum est.

VII.

Iure Romano titulus reprobatus interdum ad praescribendum proficit.

VIII.

Actio pignoratitia omnino praescriptioni obnoxia est.

IX.

Proprietarius fundo, usufructuario consentiente, servitutem imponere potest.

X.

Praescriptio annuorum reddituum fit per singulos annos, non una vice.

XI.

Legitimi, per subsequens matrimonium, feudorum incapaces sunt.

XII.

Delictorum praescriptio in bene constituta republica necessaria.

Göttingen, Diss., 1786+87

ULB Halle
004 341 376

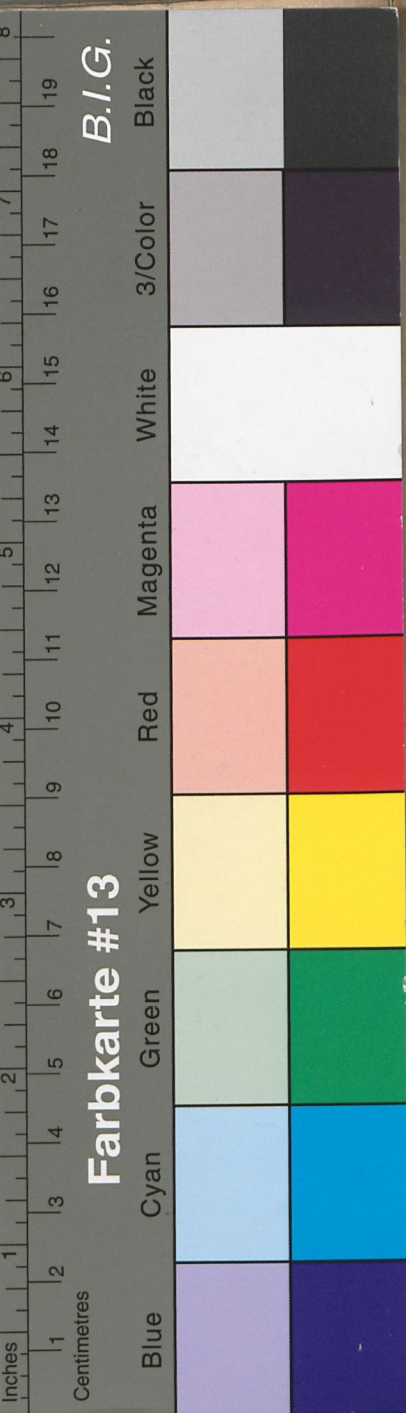
3

Sb.

f

DISSERTATIO INAUGURALIS

PHILOSOPHICO - IVRIDICA

DE

PRAESCRIPTIONIS

NATVRA, FVNDAMENTO, ET IVRE
IN STATV CIVILI;

QVAEDAM EXHIBENS

QVAM

AVCTORITATE ET CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

PRO GRADV DOCTORIS V. I.

RITE CAPESSENDO

DIE XXXI JVLII MDCCLXXXVII.

PVBlice DEFENDET

AVCTOR

SAMVEL FRID. DE LVTHARDT

HELVEIO BERNAS.

GOETTINGAE,

TYPIS JOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.

